

ประเภทภูมิปัญญาด้าน ประดิษฐ์ แป้ง

ชื่อภูมิปัญญา ปราสาท

ความเป็นมา

ปราสาท เป็นที่ตั้งวางใส่หีบศพของผู้ตายที่สร้างแป้งด้วยวัสดุไม้ และกระดาอย่างสวยงาม และเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง โดยจะมีการแป้งแยกฐานะ ความเหมาะสมแตกต่างกันไป เช่น พระสงฆ์ผู้มีฐานะ ผู้มีเชื้อสายเป็นเจ้าผู้ครอง ตลอดจนคนธรรมดาสามัญ และตลอดจนบุคคลผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ชุมชน หรือผู้เฒ่าผู้แก่ ผู้มีศีลมีธรรม และเป็นที่เคารพนับถือ จึงเป็นที่นิยมในการใส่ปราสาทเพื่อเป็นการสนองคุณงามความดีในวาระครั้งสุดท้ายของชีวิต ถึงแม้จะต้องใช้จ่ายเงินทองมากมาย และเป็นงานสิ้นเปลืองเงินทองอยู่บ้าง แต่นับเป็นบุคคลตัวอย่างที่ควรยกย่องสรรเสริญ

การแบ่งประเภทของปราสาทมีดังนี้

1. เป็นปราสาทชนิดไม้ มียอด ใช้โครงไม้สานคล้าย ๆ เหมือนไทรครอกนอน ฝาหีบศพ เรียกว่า แมวควบ ซึ่งจะประดับตกแต่งด้วยดอกไม้สด หรือแห้งก็ได้ หรือมีชื่อเรียกว่า “ตำฮ้ายะ” ส่วนมากใช้กับบุคคลธรรมดาสามัญผู้ไม่มีฐานะไม่ดี
2. แบบหลังกาย เป็นเรือนศพที่สร้างขึ้นใส่ศพบุคคลที่มีคนนับถือมาก และเป็นผู้มีฐานะดี แต่ไม่มียอดจะมีแต่รูปเรือนโรงธรรมดา หรือมีชื่อเรียกอีกอย่างว่า “ฝาชะบาน” หรือ “เถิงมะน้ำแก้ว” จึงมีชื่อว่า หลังกาย คือปราสาทหลังนี้กลายเป็นปราสาท
3. ปราสาท เท่าที่พบในพื้นที่บ้านจะมีการถือนับเอายอดของปราสาท เช่น ถ้าหากใช้ใส่กับ ข้าราชการ เจ้านาย ผู้เฒ่าผู้แก่ ที่ไม่สำคัญมากก็จะใส่เพียงปราสาทยอดเดียว โดยมีทรวดทรงเป็นการทรงหลังโก่ง แต่ถ้าเป็นพระสงฆ์องค์เจ้าก็จะใส่ 3 ยอด ถ้าหากเป็นเจ้านายชั้น ผู้ใหญ่ก็จะใส่ 5 ยอด ถ้าเป็นเจ้าบ้านประธานเมือง ก็จะใส่ 7-9 ยอด แต่ถ้าหากเป็นครุบา สังฆะผู้เฒ่าผู้แก่ก็จะใส่ปราสาทวางบนนบก หัสติลิ่งค์ แล้ววางบนแพะเรียกว่า “แม่เรือ” แล้วลากไปทำการเผา เรียกว่า “การลากแพะ” หรือ “ลากชุย” นาน ๆ จะมีครั้ง ปราสาท ที่นำมาใส่ศพคนโบราณ ได้แบ่งกำหนดกฎเกณฑ์ไว้โดยยึดถือจากคติในธรรมพระเวทสันดร ชาดก โดยถือว่าปราสาทแก้ว วิมานดำ เป็นของสูง เป็นปรารถนาในความสุขของมวลมนุษย์ มิใช่ว่าจะมีเงินทองมากมาย แล้วไปซื้อเอามาใส่โดยไม่ได้ยึดถือหลักเกณฑ์ หรือ ผักก้อบ้าน ผักก้อเมือง จึงยอมเข้าสู่ความฉิบหาย ของผู้ที่อยู่ข้างหลังที่เรียกว่า “จิด” นั้นเอง

ปราสาท นับเป็นภูมิปัญญาปัญญาเกี่ยวกับคติความเชื่อ และการจัดการของคนพื้นบ้านพื้นเมือง ที่ควรอนุรักษ์และปฏิบัติสืบต่อไป

แหล่งข้อมูล

นายญาณ สองเมืองแก่น

บ้านเลขที่ 184 หมู่ 4 ตำบลกลางเวียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน 55110

☎ 054 – 781105